

Honnyi Levelek

és

Tudósítások.

Magyar Ország.

Torontól Vármegyéből, Sept. 28-dik napján.

Méltóságos Udvari Tanácsos és Referendarius Kis Szántói *Lányi József* Úr ó Nagysága, ezen Nemes Torontál Vármegyének, a' múlt Augustus 18-dik napján Haczfelden Méltóságos Generális *Csekonits József* Úr udvarában tartatott Generális Gyűlésén lépett-bé Fő Ispányi hivatalába. Nagy volt az öröm és tisztelettel telyes, mellyel ó Nagysága a' Tekint. Státusok és Rendek által fogadtatott.

Azon dictiót, mellyet ó Nagysága ezen alkalmatossággal a' Tekint. Státusokhoz és Rendekhez mondott, valamint azt is, mellyel ezek részéről ezen Tek. Megyének Notáriussa mondottak, párban ide rekesztve ímé küldöm.

A' Méltós. Fő Ispán Úr követhetendőképpen szóllott a' Tek. Státusokhoz és Rendekhez:

Tekintetes Nemes Státusok és Rendek!

A' midőn ezen hivatalomba bélépek, elsőben is különös háláadással és örömmel tisztelem Felsőges Urunknak kegyelmét, hogy ezen szép kiterjedésű, termékeny földekkel bővölkedő, és a' kereskedésre nézve is virágzó állapotban lévő, fényes földes Uraságokkal tündöklő Nemes Vármegyének kormányozását réám bízni méltóztattott.

Meg jegyzésre méltó, hogy a' miólta ezen N. Vármegye a' győzedelmes Cs. Kir. fegyverek

2
által a 'Törökök' igája alól kiszabadítva lévén, Magyar Országhoz vissza keptsóltatott, többnyire Udvari Consiliariusok, a' kik a' Fels. Magyar Cancellarián szolgáltak, voltak ezen N. Vármegyének fő Ispányai, és részszerént ezen hivatalnak Administrátora, a' kik közül a' három utolsóval együtt volt szerentsém a' Fels. Cancellarián szolgálni.

En tehát azoknak számában már 5-dik vagyok; mindjárt az első fő Ispány. néhai boldog emlékezetű Gróf Györi Ferentz udvari Consiliarius volt, a' kinek idejében állítottott ezen Nemes Vármegye arra a' lábra, a' mellyen a' többi Magyar Országai Vármegyék állanak.

A' következett fő Ispányok alatt megerősedett az újonnan plántált publica administratziónak módja, és formája, és így hozatott-bé, és mind eddig fent tartatott mindenféle a' Publicumot illető dolgoknak törvényes rendszerént való folyamatja.

Praedecessoraimnak nyomdokit követni akarván, én is, a' ki egyébaránt is barátja vagyok a' jó rendnek, vigyázni fogok annak fenntartására, a' törvény rendelkezésének, királyi parantsolatoknak, és a' köz jóra czélozó végzéseknél teljesítésére, egy szóval, a' köz Jónak előmozdítására.

Mindenkor és mindenekben szemem előtt tartani fogom ama minden virtusoknak és jó tselekedeteknek annyát és kútfejét, az igazságot, a' melly nem csak a' törvényes úton folyó perekben, hanem más esetekben is, és a' publica Administratziónak majd minden ágaiban, mindenféle panaszoknak elintézésében, és orvoslásában, a' ter-

heknek felosztásában, az ártatlannak oltalmában, a' bűnösnek büntetésében, az érdemes szolgálatnak jutalmazásában előfordál. De hogy mindenek annak rendi szerént fellyanak, és végbe vitessenek, hogy a' publica Administratio semmibe fogyatkozást ne szenvedjen, minden iparkodásom és vigyázásom mellett is, kettőre lesz szükség:

Egyik a' T. N. Státusoknak hasznos, és bölts tanácsa, és az előadandó esetekben hozandó bölts ítélete, másik a' magistratualis tiszt Uraknak serény munkálódása.

A' magistratualis tiszt Uraktól annyival inkább várhatom, hogy hivataljokban szorgalmasan eljárjanak, és kötelességeiket tökéletesen végbe vigyék, mivel kevés vagy majd semmi perek nem folyván előttök, azok által a' többi kötelességeiknek tárgyaitól el nem vonattatnak.]

Így remélnem, sőt tellyes bizodalommal vagyok, hogy én is a' magam részéről hathatósabban munkálódhatok azon célra, hogy Fels. Urunknak, a' mivel törvény szerént tartozunk, megadattassék, a' Fels. rendelések végbe vitessenek, kinek kinek az igazság kiszolgáltassék, a' közönséges bátorság, mind személyre, mind vagyona nézve, és a' tsendesség, a' nemesi szabadság, a' közönséges népnek a' terhek' viselésére szükséges ereje, fenn tartassék.

Már ugyan hanyatlanak az én életemnek napjai, de még érzek magamban erőt, és a' meddig az Isten abban megtart, azt Fels. Urunknak szolgálatajára, édes Hazánknek, és jelessen ezen N. Vármegye hasznának eszközlésére fordítom; szerentsésnek fogom magamat tartani, ha azzal a'

végasztalással végezhetem életemet, és hivatalomat, hogy mindazokra nézve, mellyeket elő számláltam, jót tehettem, és hasznot szerezhettem.

*Méltóságos Udvari Tanácsos, Referendarius
és fő Ispány Úr!*

Ha szóval nem jelentenénk is, mutatják ábrázataink, melly igen örvendetes mindnyájunknak ez a nap, mellyen a Méltóságos Urat, mint ezen N. Vármegye fő Ispányi hivatalába való belépésének napján közöttünk tisztelni, és néhai fő Ispányi hivatal Adminisztrátorunknak Nagy Méltóságú *Eötvenesi Lovász Zsigmond* Ur Excellenciájának halála után, Fels. Királyunk kegyelméből, a Méltóságos Úrban, ismét bölts fő Kormányozónkat találni szerentsénk vagyon.

Nints a Hazának olyan része, mellyben a Méltóságos Ur érdemei esmérések nem vólnának; 's mellyben közelebbről való esmerősi, a Méltóságos Úr böltsességét, igazság-szeretetét, Királya és Hazája eránt való hívségét, és hivatalja folytatásában fáradhatatlan munkásságát tisztelettel ne emlegetnék.

Vagyon tehát elég okunk azon örvendeni, hogy Fels. Urunk fő Ispányunká Méltóságodat rendelni méltóztatott.

Jeles bizonyosága ez egy részről az ő Felsége Méltóságod virtusaiban, 's böltsességében helyheztetett hizodalmának, más részről pedig azon kegyelmének, 's atyai hajlandóságának, mellyet ezen Ns. Vármegye eránt már ennekelőte is sok ízben nyilatkoztatni méltóztatott.

Nem tehet ugyan is nagyobb jót a Fejedelem szeretett hív jobbágyinak, mint midőn azoka

nak öly kormányozót ad, kinek böltsességét 's virtusait maga felséges szolgálatjában sok alkalmatosságokkal próbálta és tapasztalta, 's azért hozzája tellyes bizodalommal van.

Ezen ő Felsége kegyelmének hív jobbágyi háládatossággal való megismerése pedig, annát kedvesebb érzéseket szerez szíveinkben, meunét erősebb reménységgel mintegy látjuk azon jókat, mellyek reánk Méltóságod' virtusiból következnek.

Igazság' szeretete ugyan is, hogy valaki igazságtalanúl szenvedjen, meg nem engedi, 's bátort bennünket, hogy az igazság' kiszolgáltatásában kívántató álhatatosságtól magunkat semmit tekintet által eltántoritanni ne engedjük, 's így Nagyságod' kormánya alatt, sem a' jobbágyok' törvénytelen terhektől, sem a' Nemesek' törvényes jussaik' sériésétől nem tarthatnak.

Az érdemések' megjutalmaztatásán, 's boldogításán igyekezni, leg kedvesebb foglalatossága vólt mindenkor Méltóságodnak, azért azon sem búsulunk, hogy érdemeink feledékenységbe hajtódjanak, sőt bízunk abban, hogy Méltóságodnak ő Felsége előtt sokat érő ajánlása által, kinek kinek érdemei illendőképpen megjutalmaztának.

Fáradhatatlan munkássága továbbá, valamit csak e' N. Vármegye virágzó állapotjának fenntartására, 's öregbítésére, és a' Fels. Kir. szolgálatnak 's a' köz jónak előmozdítására, itten elövetni lehet, mindent maga idejében végire fogajtani.

De bátorkodunk mi is a' Méltóságos Urat arról bizonyossá tenni, hogy mindnyájunkban

engedelmes hív segítőkre tarthat számot, kiket hivatalos munkáinknak sem sokasága, sem terhe, sem a' magunk dolgaira való gondoskodás, törvényes kötelességeink tellyesítésében hátra nem fog tartóztatni, 's hízelkedünk magunknak azzal, hogy valamint mi Méltóságod kormányozása alá lett jutásunkon örvendünk, úgy Méltóságod is örvendeni fog idővel azon, hogy mi bennünk mind a' Felség, mind a' Haza javának előmozdításán tellyes erővel igykező hív hazafiakra talált.

Ezen bizodalommal magunkat a' Méltóságos Úrnak gratziájába alázatosan ajánljuk, kívánván tiszta szívünkben, hogy az Úr Isten Méltóságodat azzal az igaz állandó örömmel, mellyet a' jó teledetekre való vissza emlékezés szokott szülni, jó egészségben sokáig élni kegyelmesen engedje.

Buda Octob. 4 dikén.

Itt és Pesten kihirdettette a' N. Magistratus, hogy az 1 és 2 forintos Bankotzédulákat, Octob. 31-dik napjáig minden ember béváltsa, mint-hogy azután tellyességgel el nem vétettetnek.

Az ide való szőlőhegyeken hólnap elkezdődik a' szüret, 's bővebb fog lenni, mint tavaly volt, A' hor is jobb leszen, mint eleinten reméltetett, mellyet a' Septembéri meglehetősen meleg napoknak lehet köszönni.

Erdély Ország.

Közép Szólnok Vármegyéből September 15-dik napján, 1812. Sokszori tapasztalásunk szerint, kedves matériája a' Magy. Kurir írónak a' tehén himlőről való tudósítás. Nem is ok nélkül, mivel, a' mennyi hadakozás volt a' világ teremtésétől fogva, nem volt azoknak az emberi

nemzetre nézve annyi jó következése és haszna, mint ennek a' megbetsúlhetetlen találmánynak.

En is közlök a' Magy. Kurir' Íróival olly tudósítást, melly talán az eddig valóknál hathatósabb fog lenni a' két Nemes Magy. Hazára nézve, mert héjába serkentjük mi a' szüléket a' himlőoltásra, ha annak teljesítésére nem szorítatnak illendő móddal. Önön maga Fels. Uruak is minden intézeteket megtéetett ezen tárgyra nézve, még is mindazáltal egy Jurisdiction sem ditsekedhetik avval a' hazában, Közép Szólnok Vármegyén kívül, hogy abban az emberi nemzetnek legödüklőbb mételye az Arábiai himlő kiirtatott volna; ellenben az említett nemes Vármegyére nézve igaz az, hogy már egynéhány esztendőktől fogva, ide nem meri az emberi nemzetnek ez a' dühös ellensége gyilkos fogait béütni. Ezt pedig azoknak az elsőbb rangú tisztviselőknek köszönhetjük főképpen, a' kiknek rendelésekből minden helységben conscribáltattak azok a' gyermekek, a' kik még vagy bé nem óltattak, vagy az Arábiai himlőn által nem estek, és a' seborvosoknak ez a' conscriptio minden helységben kezekbe adattatván, a' Nemesek fiscalis actio terhe alatt, a' nemtelenek testi büntetéssel való fenyegetődzéssel kényszerítettek a' helységekbe meg érkezett Chirurgusokhoz gyermekeiket a' béóltás végett vinni, kiket ők 8 nap múlva ismét meg nézvén, ha az első óltás meg nem fogant, vagy ha fattyú himlője volt a' béóltott gyermeknek, újban béóltották, és ha ez sem használt, harmadszor is azt mivelték, 's e' szerént, mivel senki sem mérészlette a' parantsolatot meg törni, a' béóltás ebben az egész Vármegyében

végbe ment. Az értetlenebb Nemesek között ugyan néhányan rugodóztak az ellen eleinte; de mivel ellenek, mint tulajdon gyermekeiknek gyilkosaik és a' ragadó nyavaját a' társaságba béhozni, 's abban kiterjeszteni igyekezők ellen kemény fiscalis actio indítatott, utánna vitték a' Chirurgusnak más helységbe is a' gyermekeit.

E' megesvén, újra a' folyó esztendőben az előbbi óltás után született gyermekekre nézve körüláttak a' Chirurgusok, és azokat is beoltották, mellynek az a' jó következése lön, hogy ezen Vármegyében négy vagy öt esztendőkiől fogva híre sem hallatik az Arábiai himlőnek, holott voltak olyan helységek benne, mellyeknek tsak egy része tartozván ezen Vármegyéhez, és tsak abban a' részében óltatván bé a' gyermekek, a' más részen lévőket meglepte, 's rendre ölte az Arábiai himlő, de a' Közép Szólnoki részen lévőket egészszen elkerülte; és így ha más Jurisdictionok is ezt mivelték volna, melly nem sok alkalmatlanságot okozott a' Tisztviselőknak, ma a' Magy. Hazából egészen ki valóba írtatva ez a' gyilkos mótely az Arábiai himlő.

Tek. Közép Szólnok Vármegyének fellyebb előbeszéllett hasznos és követésre méltó intéreteit, bár mind a' két Magyar Hazában követnék azok, a' kikre van az emberi nemzet életére, 's egészségére való vigyázás bízattatva; ilyen módon sok ezer ártatlan kisdetek életben és épségben maradnának, kikre nagy szükség vagyón a' mai világban.